

La Creu d'en Picarín, El record de la mort incomprensible d'un home tuberculós

---

Dr. Oscar Farrerons Vidal
Universitat Politècnica de Catalunya
Març 2022

Article publicat a ISVAT (Iniciatives Socials Vall Alta de la Tordera)
<https://vallaltadelatordera.cat/article/la-creu-de-picarin/>

Al camí que puja a les Agudes des de Sant Marçal, tot seguint el GR 5.2 per la pista que passa sota els 1209 m del Puig d'Ou (i després de creuar el sot de la font del Calvari i el sot del Pedregar Rodó, s'enfila per les Emprius de les Agudes), hi trobareu la Creu d'en Picarín (coordenades UTM X:452.600 / Y: 4.627.900). Fa poc costava de veure perquè els marges estaven plens d'esbarzers, però els darrers anys el bosc va ser aclarit per fer llenya, i des d'aleshores és fàcil de veure la creu, en un bosc en que predominen els faigs, però que a l'entorn també hi podem trobar alguna blada, castanyers, alzines i ginebres.

La Creu d'en Picarín (O. Farrerons, agost 2021)

La Creu d'en Picarín és un monument dedicat a la memòria d'Eusebi Picarín Llach, amb una sòlida base de pedra ben rejuntada (un prisma rectangular de 180 cm de llarg per 68 d'ample, amb acabat troncocònic amb una alçada màxima de 106 cm) i una creu de ferro que mesura 136 x 90 centímetres. A la base de pedra hi ha una làpida de marbre blanc (de 31x40 cms) amb la inscripció cisellada: *“In Memoriam Eusebio Picarín Llach. 31 Mayo 1902, 14 Abril 1938. S.I.P.”* El monument està ben conservat, amb les lletres de la placa resseguides en pintura vermella, i la creu de ferro ben aferrada a la base i pintada de color negre.

Francesc Picarín i Mercè Llach era un matrimoni barceloní que varen tenir cinc fills, un d'ells l'Eusebi, que havia nascut al 1903. En Francesc Picarín havia fundat una casa comercial i es guanyava prou bé la vida. El seu fill Eusebi Picarín s'havia casat amb Laura Prat, i vivien al carrer Calàbria nº 120 de Barcelona. Els Picarín eren una família unida però l'aixecament fascista de 1936, la revolució posterior i la Guerra Civil va complicar la seva supervivència. Dels cinc germans Picarín Llach, durant la guerra dos van lluitar al bàndol republicà, mentre que un tercer ho va fer al franquista. Com moltes famílies, els Picarín Llach van quedar separats per la maleïda guerra. Segons ens explicà la neboda d'Eusebi Picarín, Anna Maria Picarín, en una conversa que vàrem tenir a casa seva un calorós dijous d'agost de 2021, l'Eusebi no va anar al front, ja que tenia tuberculosi i, juntament amb la seva esposa Laura, varen hostatjar-se a Sant Marçal per guarir la seva salut. La memòria familiar explica que l'abril de 1938 una patrulla del Servei d'Intel·ligència Militar (SIM) varen passar per Sant Marçal amb una corda de presoners. No sabem perquè (si l'estaven buscant, o va ser senzillament mala sort), però la patrulla del SIM va emportar-se l'Eusebi amb els altres presoners camí enllà. Sembla que la tuberculosi de l'Eusebi li impedia seguir el pas, i el cap de la patrulla va decidir enviar-lo de tornada a Sant Marçal sota custòdia d'un dels milicians. Per alguna raó que encara desconeixem, el milicià en qüestió, quan va passar aproximadament per on ara es troba la creu, va engegar un tret al cap de l'Eusebi, que va caure fulminat i no va arribar mai a Sant Marçal. La seva dona va sentir el tret, que va ressonar a la vall de Sant Marçal.

A la partida de defunció Eusebi Picarín Llach, signada el 19 de juliol de 1938 al registre civil del poble del Montseny (pàgina 14), tres mesos i cinc dies més tard de l'assassinat de l'Eusebi, consta que el protagonista d'aquesta història estava dedicat al comerç farmacèutic, estava casat sense descendència i *“que s'ignora si tenia atorgat testament”*. A la partida s'indica que va morir a *“despoblat”*, de manera que no tenim evidències documentals que el lloc on es va aixecar la creu fos el lloc on va ser assassinat, però sí que s'assenyala que morí *“a conseqüència de mort violenta segons resulta de diligències prèvies practicades”*. També està escrit que *“el seu cadàver haurà de rebre sepultura al cementiri de Sant Marçal d'eix terme”*, tot i que és de suposar que ja devia fer mesos que hi estava enterrat. L'acta de defunció és signada pel jutge municipal Salvador Illa Casacuberta, el secretari habilitat Rafel Ribalta Masip, i com a testimonis els veïns del poble Esteve Deumal Icart i Pere Deumal Anglada.

El 25 d'abril de 1939 es va publicar un esquela a la Vanguardia que deia:

“Rogad a Dios por el alma de EUSEBIO PICARÍN LLACH, que fue vilmente asesinado por el S.I.M. en San Marsal (Montseny) el día 14 de abril de 1938, a la edad de 35 años (E.P.D.) Sus apenados: esposa Laura Prat Parcerisas, madre Mercedes Llach, Vda. Picarín; padres políticos, hermanos, hermanos políticos, tíos, sobrinas, primos, y demás parientes, y la casa comercial VIUDA DE F. PICARÍN, suplican a sus amistades le tengan presente en sus oraciones y les agradecerán la asistencia a alguna de las misas que, para el eterno descanso de su alma, se celebrarán hoy martes, día 25, a las diez y media, once y once y media, en la capilla del Santísimo Sacramento de la Santa Iglesia Catedral Basílica. No se invita particularmente. El duelo se da por despedido”.

La Vanguardia 25 abril 1939

Anys després de la contesa militar, la família Picarín va aixecar el monument de la Creu, encara que l'Anna Maria Picarín, no recorda que a casa seva s'expliqués ni quan ni on es va edificar, i de fet ella mateixa l'ha descobert fa pocs anys arrel de la desemboscada practicada al bosc.

La Creu clavada fortament al conjunt on hi ha la inscripció que explicita que es tracta d'un record a Eusebi Picarín.
(O. Farrerons, agost 2021)

Tomba d'Eusebi Picarín al cementiri de Sant Marçal
(O. Farrerons, agost 2021)

Al petit cementiri de Sant Marçal hi ha tres nínxols i s'observa tres tombes a terra. S'hi pot identificar enterrats els darrers ermitans de Sant Marçal: Ignasi Sala Rossell (1874-1950), Dolors Mas Nadal, i les seves filles Francesca (1909-1938), Marta i Assumpció; també es pot llegir a les làpides: Salvador Sàlvia i Sagrera (1898-1925), Jesús Babia i Serra (1934-2018), Enric Moll i Netto (25-XII-1933, tribut de l'Agrupació Excursionista Perla). La primera tomba entrant per la porta del cementiri té les lletres cisellades molt desfigurades, es fa difícil de identificar, però segons ens explica la família Picarín, que encara avui estiuja a Viladrau, allà hi ha enterrat Eusebi Picarín Llach. Durant molt de temps els masovers de Sant Marçal varen arranjar la tomba de l'Eusebi, al que recordaven amb afecte.

Petit cementiri al costat de l'església de Sant Marçal de Montseny. (O. Farrerons, agost 2021)

Bibliografia

- Farrerons, Oscar. 2021. Històries del Montseny. Cassà de la Selva: Editorial Gavarres
- Farrerons, Oscar. 2021. Sant Marçal i la Creu d'en Picarín. "Mai Enrera", núm. 470, p. 19-23.